

**Wyrok z dnia 25 lipca 1997 r.
II UKN 112/97**

Prawo do renty inwalidzkiej podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od jego ustania z powodu ustąpienia inwalidztwa pracownik ponownie stał się inwalidą (art. 36 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Zbigniew Myszka, Stefania Szymańska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 25 lipca 1997 r. sprawy z wniosku Leonarda M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w G.W. o rentę inwalidzką, na skutek kasacji Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze z dnia 10 kwietnia 1995 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 10 kwietnia 1995 r. [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze oddalił odwołanie wnioskodawcy Leonarda M., urodzonego 8 kwietnia 1941 r., od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w G.W. odmawiającej przyznania wnioskodawcy prawa do renty inwalidzkiej. Spowodowane to było ustaleniem, że inwalidztwo wnioskodawcy według II grupy powstało w okresie późniejszym niż 18 miesięcy od ustania zatrudnienia. Wobec wniosku z dnia 18 listopada 1994 r. o przyznanie renty inwalidzkiej, wnioskodawca badany był przez Obwodową Komisję Lekarską do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia w G., która zaliczyła go do II grupy inwalidów, ale stwierdziła, że inwalidztwo powstało we wrześniu 1994 r. Zatrudnienie wnioskodawcy w [...] Spółdzielni Mieszkaniowej ustało w dniu 12 maja 1990 r., a w okresie od 23 czerwca 1990 r. do 30 listopada 1992 r. pobierał on zasiłek dla bezrobotnych. Łączny okres zatrudnienia przekroczył 31 lat i 8 miesięcy. Biegli lekarze (neurolog, chirurg-ortopeda i internista) w opinii z dnia 21 marca 1995 r. rozpoznali u wnioskodawcy stan po operacji krwaka podtwardówkowego bez zmian neurologicznych oraz stan po przebytych niedowładzie nerwu promieniowego i pośrodkowego lewego, nie znajdując podstaw do przyjęcia inwalidztwa. Stwierdzili oni, że obecnie nastąpił pełny powrót funkcji nerwu promieniowego, a inwalidztwo wnioskodawcy według trzeciej grupy istniało od 12 maja 1990 r. Sąd Wojewódzki przyjął, że po leczeniu w roku 1989 "okresowe inwalidztwo ustąpiło i do ponownego zachorowania we wrześniu 1994 r. wnioskodawca nie był inwalidą i mógł wykonywać zatrudnienie bez ograniczeń".

Powyższy wyrok zaskarżył kasacją Minister Sprawiedliwości i zarzucając rażące naruszenie art. 32 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym

pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) oraz art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), a nadto naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w G.W. z dnia 30 listopada 1994 r. i przyznanie wnioskodawcy renty inwalidzkiej według trzeciej grupy inwalidów od dnia 13 maja 1990 r. do dnia 21 marca 1995 r. z jednoczesnym zawieszeniem jej wypłaty w okresie od dnia 23 czerwca 1990 r. do dnia 30 listopada 1992 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Wojewódzkiemu do ponownego rozpoznania. Zdaniem składającego kasację "mimo pozytywnej dla wnioskodawcy opinii biegłych, Sąd oddalił jego odwołanie z naruszeniem przepisów prawa w sposób godzący w jego interes przez pozbawienie go środków egzystencji".

Pozbawienie pracownika świadczeń z ubezpieczenia społecznego zagwarantowanych prawem narusza także interes Rzeczypospolitej Polskiej, a więc kasacja jest uzasadniona mimo upływu sześciomiesięcznego terminu od dnia wyrokowania przez Sąd Wojewódzki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W uzupełnieniu przedstawionego stanu faktycznego wskazać należy, że w dniu 18 marca 1996 r. wnioskodawca złożył nowy wniosek o rentę inwalidzką. Organ rentowy ponownie odmówił przyznania świadczenia po ustaleniu, że inwalidztwo istnieje od września 1994 r. Wobec odwołania wnioskodawcy, sprawa toczy się przed Sądem Wojewódzkim-Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze [...]. W złożonej dla potrzeb tego postępowania opinii z dnia 2 sierpnia 1996 r., biegli lekarze podzielili stanowisko komisji lekarskiej co do inwalidztwa wnioskodawcy według II grupy i daty jego powstania, stwierdzając nadto, że do tego czasu (do września 1994 r.) nie był on inwalidą żadnej grupy, a poprzednia opinia biegłych była trafna "w tym miejscu i czasie". Pobyt wnioskodawcy w szpitalu w grudniu 1995 r. i sierpniu 1996 r. i rozpoznana epilepsja pozwalają na przyjęcie, że schorzenie to jest następstwem urazu doznanego we wrześniu 1994 r.

W myśl art. 32 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) renta inwalidzka przysługuje pracownikowi, który jest inwalidą, ma wymagany okres zatrudnienia, a inwalidztwo jego powstało w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Warunki posiadania wymaganego okresu zatrudnienia i daty powstania inwalidztwa oceniane na podstawie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), będą spełnione jeżeli pracownik udowodni określoną liczbę lat okresów składkowych albo okresów składkowych uzupełnionych okresami nieskładkowymi w ilości nie przekraczającej jednej trzeciej uwzględnionych okresów składkowych (art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz art. 4 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji). Drugi z warunków dotyczący daty powstania inwalidztwa będzie natomiast spełniony, jeżeli inwalidztwo powstało w okresach składkowych, bliżej określonych w art. 2 ust. 1 i ust. 2 pkt 1, pkt 3-7, pkt 9 lit. a, pkt 10, pkt 11 i pkt 15 oraz w okresach nieskładkowych wymienionych w art. 4 ust. 1

pkt 2-5, pkt 6 lit. a i pkt 7 albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Dla ubiegania się o rentę inwalidzką podstawą będzie ustalenie, że osoba dochodząca świadczenia jest inwalidą, a więc jest częściowo lub całkowicie niezdolna do wykonywania zatrudnienia, a po przesądzeniu tego ustalenie, czy posiada ona wymagany okres zatrudnienia i czy inwalidztwo powstało w odpowiednim czasie.

Te uwagi ogólne należy uzupełnić o treść art. 26 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewaloryzacji w brzmieniu zmienionym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 2 grudnia 1993 r. o zmianie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent... (Dz. U. Nr 127, poz. 583). Przepis ten wskazuje, że ustawa ta ma zastosowanie do wniosków zgłoszonych od dnia jej wejścia w życie, to jest od 15 listopada 1991 r., z wyjątkiem przewidzianym w ust. 2, według którego do osób, które do dnia wejścia w życie ustawy nie zgłosiły wniosku o świadczenie, mimo iż spełniły łącznie warunki do nabycia prawa do tych świadczeń - stosuje się przepisy dotychczasowe, dotyczące warunków nabycia prawa do emerytury lub renty.

Na tle tych uwag stwierdzić trzeba, że Sąd Wojewódzki nie rozważył w sposób należyty wymienionych warunków. Rozpoznając sprawę w wyniku odwołania wnioskodawcy od decyzji organu rentowego, powinien on zweryfikować ją w zakresie ustalającym datę powstania inwalidztwa, skoro posiadanie wymaganego okresu zatrudnienia, jak i samo istnienie inwalidztwa II grupy wnioskodawcy nie było w toku postępowania kwestionowane. Zebrany materiał dowodowy, to jest opinia lekarzy biegłych sądowych, dał podstawę do przyjęcia, że już przed 12 maja 1990 r. (dniem ustania zatrudnienia) wnioskodawca był inwalidą III grupy. Fakt, że w chwili badania - w myśl tej opinii - inwalidztwo wnioskodawcy już nie istniało, nie musi mieć przesądzającego znaczenia prawnego dla jego ewentualnych uprawnień do dochodzonego świadczenia rentowego za okres poprzedzający datę złożonego wniosku (18 listopada 1994 r.). Przy takich ustaleniach, Sąd powinien bowiem wyjaśnić, czy stwierdzone inwalidztwo III grupy istniało nieprzerwanie do dnia 21 marca 1995 r. (data wydania opinii przez lekarzy biegłych), czy też inwalidztwo ustało wcześniej, bądź też czy były w nim przerwy. Ma to tym istotniejsze znaczenie, że obecnie toczy się sprawa o rentę inwalidzką wobec nowego wniosku Leonarda M. z dnia 18 marca 1996 r. i w myśl opinii biegłych wydanej dla potrzeb tej sprawy, jest on inwalidą II grupy od września 1994 r. Według art. 36 ustawy o z.e.p. prawo do renty inwalidzkiej, które ustało z powodu ustąpienia inwalidztwa, podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty pracownik ponownie stał się inwalidą. Konieczne jest więc zbadanie, jak to już wyżej wskazano, czy istniejące przed dniem 12 maja 1990 r. inwalidztwo wnioskodawcy (III grupa) trwało do września 1994 r. (data powstania inwalidztwa II grupy) bądź też czy ustało po upływie miesiąca marca 1993 r. (a więc po upływie 18 miesięcy, o których mowa w art. 36 ustawy o z.e.p.).

Wszystko to daje podstawę do stwierdzenia, że kasacja jest uzasadniona z powodu naruszenia przez sąd orzekający przepisów prawa materialnego (art. 32 ustawy o z.e.p. i art. 6 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji) wobec niedostatecznego wyjaśnienia spornych okoliczności sprawy. Jej uwzględnieniu nie sprzeciwia się upływ sześciomiesięcznego terminu od dnia wyroku, bowiem narusza on także interes Rzeczypospolitej Polskiej. Pozbawienie pracownika świadczenia z ubezpieczenia społecznego zagwarantowanego prawem przed należytym wyjaśnieniem sprawy, narusza konstytucyjną zasadę państwa prawnego oraz zasadę zaufania do organów wymiaru

sprawiedliwości, co godzi w interes Rzeczypospolitej Polskiej.

=====